بسم الله الرحمن الرحيم

ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަން އޮފް ދަ މޯލްޑިވްސް
މާލެ، ދިވެހިރާއްޖެ

ރައްޔިތުންގެ މަޖިލީހުން ހުށަހަޅާފައިވާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) އަށް ...ވަނަ އިސްލާހު ގެނައުމުގެ ބިލަށް ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުން ހުށަހަޅާ ކޮމެންޓްސް

މި ޤާނޫނަށް ގެނެވޭނެ ހުށަހަޅާ ކޮމެންޓްސް

- ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ފާސްކުރީ އަމަލުކުރަމުން ގެންދާ ގާނޫނު އެކުލަވާލާ އަމަލުކުރަމުން ގެންދާ ޤާނޫނުއަސާސީ ފާސްކުރުމުގެ ކުރިއަށް ހިފާ ޤާނޫނު ނަންބަރު 9/2014 (ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނުތަކުގެ ތަރުތީބު) އާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2016 (ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނު) ގައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 192 ވަނަ މާއްދާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާއި ރިޢާޔަތްކޮށް، ކުރިއަށް ގެންދާ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭ ކަންތައް މި ކޮމިޝަނަށް އަދާކުރަންޖެހޭ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި އެ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާ އަދާކުރަމުންދާއިރު ތަޙުޤީޤުކުރާ ބަޔާންތައް ހުށަހެޅުމާއި ފަދަ ކަންތައް ކަނޑައަޅާފައިވާނެއް މި ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރާ މައްސަލަތަކުގައި ފިޔަވަޅު އެޅުމަށް ތަޙުޤީޤުކުރާ ގޮތަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ގޮތެއް ހޯދުން މުހިންމުކަމުގައި ފެންނަ ކަމަށެވެ.

- ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ޤާނޫނީ ބާރު ދިނުމުގެ ގޮތުން، ޤާނޫނުގައިވާ މައިގަނޑު ބައިތަކާ ދޭތެރޭ ވިސްނާ ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރާ މައްސަލަތަކުގެ ނިޔާ ދިނުމުގެ ބާރު ދީފައިވާ ގޮތް ހޯދިފައިނުވާ ގޮތަށް ފޯރުކޮށްދެވޭނެ ގޮތްތައް ހުށަހެޅުއްވުން ގަބޫލުކުރާ ދުވަސް ތަޙުޤީޤުކުރަމުން ދާ ކަމުގައި، ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރާ މައްސަލަތަކުގެ ތެރެއިން ޖިނާއީ މައްސަލަތަކާއި ގުޅޭ ތަޙުޤީޤުތައް ފުލުހުން ކުރިއަށް ގެންދަނީ، އަދި އެފަދަ ކަމެއްގައި ސަރުކާރުގެ މުއައްސަސާތަކުން ކޮށްދޭ ގޮތަށް ޤާނޫނީ ބާރު ލިބިދީފައިވާ ފަދަ ސަބަބެއް މަދުކަމުން ކޮށްދޭ ގޮތުން ވާ ޤާނޫނީ ބާރުތައް ކަނޑައަޅާފައިވާ ނުވާކަން ފާހަގަކުރެވެ. އެހެންކަމުން، ޤާނޫނުއަސާސީއާއި ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ ދަށުން ކޮމިޝަނަށް ލިބިދީފައިވާ މަސްއޫލިއްޔަތުތަކާއި ތަޙުޤީޤުކުރަންޖެހޭ އިސްލާޙުތަކުގެ ތެރެއިން ބޭރުގެ ބާރުތަކަށް ބަރޯސާވާ ނުވާ ގޮތަށް، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ޖިނާއީ އިޖުރާއާތުގެ ޤާނޫނާ ގުޅޭ ގޮތުން ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނަށް ބާރުދިނުމަށް މި ޤާނޫނުގައި ސަރީޙަ ކަނޑައަޅާ ދީފައިވާ ކަމަށެވެ.

ވަކިވަކި މާއްދާތަކަށް ހުށަހަޅާ ކޮމެންޓްސް

ބިލުގައި މާއްދާ އޮތް ގޮތް	އިސްލާހުކުރަން ހުށަހަޅާ ގޮތް	ސަބަބު
13-3 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) މި މާއްދާގެ (ނ) އާއި (ސ) އާއި	މި މާއްދާއަށް ދަށުގައި ބުނެވިފައިވާ ބައި އިތުރުކުރުން.	ސަބަބަކީ، މި މާއްދާއިން އޮޅުމެއް ގެނެސްދޭ ބަލާފައި ބާރު

(ހ) އާއި (ބ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅަން ލާޒިމުކުރާ މާލީ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކުރަންވާނީ، އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ކަނޑައަޅާ އިންޓަރނޭޝަނަލް ސްޓޭންޑަޑްތަކާ އެއްގޮތް ގޮތަކަށެވެ.	" މި މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އާއި (ރ) އާއި (ބ) ގެ ދަށުން ހުށަހަޅަން ލާޒިމުކުރާ މާލީ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކޮށް ހުށަހަޅަންވާނީ މި ގޮތުން ނިމޭ އަހަރުގެ ފަހުން 30 (ތިރީސް) ދުވަހުގެ ތެރޭގައި އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ކަނޑައަޅާ، ގޮތެއްގައި ސްޓޭންޑަޑްތަކާ އެއްގޮތަށެވެ."	އަހަރު ނިމުމުން ހުށަހަޅާ މާލީ ހިސާބުތައް ތައްޔާރުކުރުމަށް ވަގުތު ކަނޑައެޅިފައި ނުވާތީއެވެ.
13-3 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) މި މާއްދާގެ ދަށުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ހުށަހަޅާ ބަޔާންތަކުގައި މުސްތަޤިއްލު ކަމަށް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ފެނިއްޖެ ހިސާބުތަކުގައި އެ މުސްތަޤިއްލު ޤައުމިއްޔަތުގެ މަޞްލަޙަތު ހުރަހެޅުމުގެ އިހުތިމާލު އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ދޭގޮތަށެވެ.	މި މާއްދާއަށް ތިރީގައި ބުނެވޭ ފަދައިން ބަދަލު ގެނައުން. "މި މާއްދާގެ ދަށުން އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލަށް ހުށަހަޅާ ބަޔާންތަކުގައި މުސްތަޤިއްލު ކަމަށް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ފެނިއްޖެ ހިސާބުތަކުގައި އެ މުސްތަޤިއްލު އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ޤައުމިއްޔަތުގެ މަޞްލަޙަތު ހުރަހެޅުމުގެ ހުށަހެޅުމެއް ކުރެވިދާނެއެވެ."	އެއީ، މި މާއްދާއަކީ ބަޔާންގައި މުސްތަޤިއްލު ކަމަށް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްއަށް ފެނިއްޖެނަމަ، އެކަމާ ބެހޭ އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލް ދެއްކުމަށް ބަޔާންތަކުގައި އެކަން ޤައުމީ ތަޢުލީމާއި މުސްތަޤިއްލު ޤައުމިއްޔަތުގެ މަޞްލަޙަތު ހުރަހެޅުމުގެ އިހުތިމާލު ހުރުމަކީ ދެބަސްވުމެއް ނެތް ކަމެއް ކަމަށް ވީހިނދު، އެ މުސްތަޤިއްލު ކަމެއް ބަޔާންކުރުމަށް އޮޑިޓަރ ޖެނެރަލްގެ މެދުވެރިވެ ފާޅުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ދިނުމަކީ މި ޤާނޫނުގައި އެ މުސްތަޤިއްލު އަދާކުރެވޭ ބާރެއް ކަމަށް ދެކެމެވެ.
13-5 ގެ (ހ) ޖިނާއީ އަދަބުތަކުގައި ހިމެނޭ ޖަރީމާތައް ހަމަޖެހުން	މި މާއްދާއަށް ތިރީގައި އިތުރުކުރުމުގެ ބަދަލު ގެނައުން. "ކޯޓު އަމުރެއްގެ މަތިން ނުވަތަ ޤާނޫނީ ބާރެއްގެ މަތިން ރިޕޯޓް ކުރުމަށް ޤާނޫނީ ހުއްދައެއް ލިބިފައިވާ ޖަރީމާއަކާ ގުޅުވައިގެން ބަޔާން ހިމެނޭ އެއްވެސް މަޢުލޫމާތެއް ހާމަކުރުމަށް މި ޤާނޫނުގައި ހުރަސް ނާޅާނެއެވެ. ޤާނޫނީ ފަރާތްތަކުން ހިފަހައްޓާފައިވާ އެއްވެސް ޖަރީމާއެއް ހުރި، ނުވަތަ މަޢުލޫމާތު	ސަބަބަކީ، ހިފެހެއްޓުން ޚަރަޖުގެ ކޯޓު އަމުރެއް ނުވަތަ އިންސާފު ޤާއިމުކުރުމަށް ޖިނާއީ ތަޙުޤީޤުތަކުގައި ޖަރީމާ ހިފެހެއްޓުމަށް ކުރަންޖެހޭ އިޖްރާއަތުތައް ހުރިނަމަވެސް، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން ކޯޓު އަމުރެއް ނުވަތަ ޤާނޫނީ މަސްއޫލިއްޔަތު އަދާކުރުމަށް ތަޙުޤީޤު ޙަވާލުކުރުމަށް ހަމަ ބަދަލު ގެނައުމަށް ކަމަށް ދެކެމެވެ.

	[illegible]"	
13-5 ގެ (ހ) ގެ (8) [illegible] ހިފެހެއްޓުން	މި [illegible] އިޤްތިރާޙުކުރަން. "[illegible] އަދި [illegible]"	ސަބަބަކީ، [illegible]
13-5 ގެ (ހ) ގެ (11) [illegible]	މި [illegible] އިޤްތިރާޙުކުރަން. "[illegible]"	ސަބަބަކީ، [illegible] އަދި [illegible]
13-6 ވަނަ މާއްދާ މި [illegible] 13-5 ވަނަ [illegible]	މި [illegible] އިޤްތިރާޙުކުރަން.	ސަބަބަކީ، މި [illegible]

އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި ބަނދަރު ސިޔާސަތުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި ތަރުތީބުތަކާއި ހަމަތަކުގެ ތަފްސީލުތައް ކޮމިޝަނުން އެކުލަވާލައި ތަންފީޒުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ހަމަތަކަށް އަމަލުކުރުމުގައި ކުރިން ހުއްދަދީފައިވާ ކަން ކަމެއްކަން ނުވަތަ މަސައްކަތެއްކަން ކަން ކަމެއްކަން އެނގޭނެ މިންވަރަށް އެ ހަމަތައް ތަފްސީލުކޮށްދޭންޖެހޭނެއެވެ.	މި ޤާނޫނުގެ 13-5 ވަނަ މާއްދާގައި ބަނދަރުތަކުގެ ހަމަތައް އޭގެ އެންމެ ފުރިހަމަ ގޮތުގައި ތަންފީޒުކުރުމަށްޓަކައި ބަނދަރު ސިޔާސަތުތަކާއި އުސޫލުތަކާއި ތަރުތީބުތަކާއި ހަމަތަކުގެ ތަފްސީލުތައް މި ޤާނޫނު ފާސްކުރާތާ 3 (ތިނެއް) މަސް ދުވަސް ތެރޭގައި ކޮމިޝަނުން އެކުލަވާލައި، ޢާންމުކޮށް ޝާއިޢުކޮށް، ތަންފީޒުކުރަންވާނެއެވެ. އަދި އެ ހަމަތަކަށް އަމަލުކުރުމުގައި ކުރިން ހުއްދަދީފައިވާ ކަން ކަމެއްކަން ނުވަތަ މަސައްކަތެއްކަން ކަން ކަމެއްކަން އެނގޭނެ މިންވަރަށް އެ ހަމަތައް ތަފްސީލުކޮށްދޭންޖެހޭނެއެވެ.	ސާފުކޮށް ބަދަލުގެނައުން މުހިއްމު ކަމަށް ފެންނަނީއެވެ.
20 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) މިމާއްދާގެ އިންސާނީ ބައްޓަމް ނިޒާމީގޮތުން ނުވަތަ އިންސާނީ ބައްޓަމް ނިޒާމީގޮތުގައި ބައިވެރިވާ ބައިގަނޑުތަކުން ނުވަތަ އެއްވެސް ބައިވެރިވާ ބައިގަނޑުތަކުން، އުފަން ޤައުމު ނުވަތަ ކުލަ ޖިންސު ނުވަތަ ޢުމުރު ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ހާލަތު ނުވަތަ ދީނީ ނުވަތަ ސިޔާސީ ފިކުރު ނުވަތަ ޤައުމީ ނުވަތަ ޤަބީލާ ނުވަތަ ތަރިކަ ނުވަތަ މުދަލުގެ ހާލަތު، މިފަދަ ސަބަބުތަކުގެ ތެރެއިން ކޮންމެ ސަބަބަކުން އިޖުތިމާޢީ ނުވަތަ ސިޔާސީ ކުލަ ނުވަތަ ޖިންސު ނުވަތަ ޢުމުރު ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ހާލަތު ނުވަތަ ދީނީ ނުވަތަ ސިޔާސީ ފިކުރު، އެ މީހެއްގެ ތަފާތުކުރުމުގެ،	މި މާއްދާއަށް ތިރީގައިވާ ބަދަލު ގެނައުން. "މިމާއްދާގެ އިންސާނީ ބައްޓަމް ނިޒާމީގޮތުން ނުވަތަ އިންސާނީ ބައްޓަމް ނިޒާމީގޮތުގައި ބައިވެރިވާ ބައިގަނޑުތަކުން ނުވަތަ އެއްވެސް ބައިވެރިވާ ބައިގަނޑުތަކުން، އުފަން ޤައުމު ނުވަތަ ކުލަ ޖިންސު ނުވަތަ ޢުމުރު ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ހާލަތު ނުވަތަ ދީނީ ނުވަތަ ސިޔާސީ ފިކުރު، މިންވަރު ތަފާތުކުރުމުގެ މަޢުލޫމާތު އިޖުތިމާޢީ ނުވަތަ ސިޔާސީ ކުލަ ނުވަތަ ޖިންސު ނުވަތަ ޢުމުރު ނުވަތަ ޖިސްމާނީ ހާލަތު ނުވަތަ ދީނީ ނުވަތަ ސިޔާސީ ފިކުރު، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން	ސަރަޙައްދީ އިންސާނީ ބައްޓަމް ޖެހިފައިވާ ހަރަކާތް މަޢުލޫމާތުދީގެ ފުރުޞަތު މަޢުލޫމާތުދިނުމާއި މީޑިއާ މަޢުލޫމާތުދިނުމާއި މަޢުލޫމާތު ހޯދުމަށް، ބައެއް ޖަމާޢަތްތަކާ ވާހަކަދެއްކުމާއި އިންސާފު ހާޞިލުކުރުމުގެ ފުރުޞަތުތަކާއި، މިއީ ކޮންމެ ބަޔަކަށް މަޢުލޫމާތުދިނުމަށް ޙައްޤުވެރިވާ އިންސާނީ ޙައްޤު ބުރަވެސް ކަނޑައަޅާ ތަފާސީލުތަކާ ޤާނޫނުގައި ތަޢާރުފުކުރަން ބަދަލުކުރުމަށެވެ.

މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބުދޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން؛	އަދަބުދޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން؛"	
21 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) މީހެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަނެވިފައިވާކަމަށް ނުވަތަ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަތުމުގެ ގޮތުގައި ބައިވެރިވެއްޖެކަމަށް ނުވަތަ އެފަދަ ކަމަކާ އެހީތެރިވެއްޖެކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ފެންނަ މީހުން ނުވަތަ ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތަކާއި، އެފަދަ ކަމެއް ހިނގާފައިވާކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ލިބޭ ޝަކުވާތައް ތަޙުޤީޤުކޮށް ބެލުމާއި، ބެލުމަށް ފަހު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށް ނުވަތަ ހިނގުން ނިޒާމީގޮތުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި އިންތިޒާމްކުރުމަށް ކޮމިޝަނަށް ފިޔަވަޅު އަޅާ ނ މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބުދޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން؛	މި މާއްދާއަށް ދަށް ތިރީގައިވާ ބައި އިތުރުކުރުން. "މީހެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަނެވިފައިވާކަމަށް ނުވަތަ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ނިގުޅައިގަތުމުގެ ގޮތުގައި ބައިވެރިވެއްޖެކަމަށް ނުވަތަ އެފަދަ ކަމަކާ އެހީތެރިވެއްޖެކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ފެންނަ މީހުން ނުވަތަ ފަރާތްތަކުގެ މައްސަލަތަކާއި، އެފަދަ ކަމެއް ހިނގާފައިވާކަމަށް ކޮމިޝަނަށް ލިބޭ ޝަކުވާތައް މަދަނީ ނުވަތަ ޖިނާއީ ނުވަތަ އިދާރީ ނުވަތަ ޑިސިޕްލިނަރީ ބެލުންތަކުގެ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކޮށް ބެލުމާއި، ބެލުމަށް ފަހު ކޯޓަށް ހުށަހެޅުމަށް ނުވަތަ ހިނގުން ނިޒާމީގޮތުން ފިޔަވަޅު އެޅުމުގައި ކޮމިޝަނަށް ފިޔަވަޅު އަޅާ ނ މައްސަލައިގެ ފަރާތްތަކަށް ބޭނުންވާނަމަ، މި ޤާނޫނުގެ ދަށުން އަދަބުދޭ ފިޔަވަޅުތައް އެޅުން؛"	ސަބަބަކީ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ގެއްލިގެން ހުރިހާ މައްސަލަތަކުގެ ބޮޑުބައި މަދަނީ މައްސަލަތަކާއި ޖިނާއީ މައްސަލަތަކާއި އިދާރީ މައްސަލަތައް ހިމެނޭއިރު، ބައެއް ގެއްލިފައިވާ ފަރާތަށް އިންސާފު ހޯދައިދިނުމަށްޓަކައި، މިއިން ކޮންމެ ބައެއްގެ މައްސަލައެއްވެސް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ އިޚްތިޞާޞް ހިއްސާކޮށް ބައިވެރިވާ ކޮމިޝަނަށް ދިމާވެފައިވާކަން ޤާނޫނުގައި ބަޔާންކުރެވިފައި ނުވާތީއެވެ.
22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އަދި (ނ) ބުނެވިދިޔަ ޤާނޫނުގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އުނިކުރުން.	ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާބެހޭ ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) އުނިކުރުމަށް މި ކޮމިޝަނުން ނުފެންނަކަމުގައި ދަންނަވަމެވެ. މީގެ ބަދަލުގައި މި މާއްދާގެ (ށ) އަށް ދަށް ތިރީގައިވާ ބައި އިތުރުކުރުމަށް ހުށަހަޅަމެވެ. "މީހެއްގެ ނުވަތަ ބައެއްގެ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކަށް އުނިކަމެއް ލިބިއްޖެކަމަށް ބެލެވޭ،	ސަބަބަކީ މި މާއްދާއަކީ ކޮމިޝަނުން ޝަކުވާތަކާއި އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ ގުޅޭ މައްސަލަތައް ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ ކަންކަން ބަޔާންކުރާ މާއްދާކަމަށްވާތީ، މި މާއްދާގެ (ށ) އުނިކުރުމުން ކޮމިޝަނުގެ ބާރު ކުޑަވެގެން ދާނެތީއެވެ. އަދި މިއީ މި މާއްދާގެ (ހ) ގައި ބުނާ، މަދަނީ އަދި އިޖުރާއަތުތަކަށް ނިސްބަތްވާ މައްސަލަތަކުން، ކޮމިޝަނުގެ ބަލައި ތަޙުޤީޤު ކުރުމުގެ ބާރުގެ ތެރޭގައި ހިމެނޭ

	ނުވަތަ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާ އުނިކަމުގެ ކަނޑައެޅިގެން ލިބިދާނެ ކަމަށް ބެލޭ، މިފަދަ ނުވަތަ ބަޔަކާ ނުވަތަ މީހެއްގެ ނުވަތަ ބައެއްގެ ފިކުރެއް ސަޤާފަތް ހުރަހަށްލުމަށް، ނުވަތަ ކޮމިޝަނުން އަމިއްލައަށް މައްސަލައެއް ތަޙުޤީޤުކުރުމަށް ނިންމުމުން، އެކަމެއް ބަލައި، ތަޙުޤީޤުކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެންވެއެވެ." އަދި މި މާއްދާގެ (ނ) އަންނަނިވި ގޮތަށް ޢިސްލާޙުކުރަން ފެނެއެވެ. "ކޮމިޝަނުން ކުރަމުންދާ ތަޙުޤީޤާ ގުޅިގެން ޝަކުވާ، މަޢުލޫމާތު އަދި އިތުރު އިޖުރާއާތުގައި ފޯނުކުރުމަކީ ގޮވައިލުމަކީ ހުށަހެޅުމާ ގުޅޭގޮތުން އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމުގެ ބާރު ކޮމިޝަނަށް ލިބިގެންވެއެވެ."	ތަފްސީލުކޮށްދިނުން ކަމަށް ފެންނާތީއެވެ.
22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (6) ކޮމިޝަނުން ބަލަމުންދާ މައްސަލައެއްގައި ކޮމިޝަނުން ސުވާލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މީހަކު، ކޮމިޝަނުގެ ހުއްދަ ހާޒިރުވުން މެނުވީ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރައިގެން ނުދިއުމަށް އެންގުން.	މި މާއްދާއަށް ދަށުން ޢާންމުކުރެވިފައިވާ ބައި އިތުރުކުރުން. "ކޮމިޝަނުން ބަލަމުންދާ މައްސަލައެއްގައި ކޮމިޝަނުން ސުވާލުކުރުމަށް ބޭނުންވާ މީހަކު، ކޮމިޝަނުގެ ހުއްދަ ހާޒިރުވުން މެނުވީ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރައިގެން ނުދިއުމަށް އެންގުމާއި، މިފަދައިން އެންގޭ ފަރާތްތަކުގެ ޕާސްޕޯޓު ހިފަހައްޓައިދިނުމަށް ޕާސްޕޯޓާއެކު އިމިގްރޭޝަނަށް އެންގުން."	ސަބަބަކީ، ކޮމިޝަނުން ތަޙުޤީޤުކުރަމުންދާ މައްސަލަތަކުގައި ސުވާލުކުރެވޭ މީހަކު، ކޮމިޝަނުގެ ހުއްދަ ހާޒިރުވުން މެނުވީ ދިވެހިރާއްޖެއިން ބޭރަށް ފުރައިގެންނުދިއުމަށް އަންގާފައިވިޔަސް ބޭރަށް ފިލުމުގެ ފުރުޞަތު ލިބިދާނެތީ، އެ ބާރު ތަޙުޤީޤުކުރުމުގައި އަމަލުކުރަންޖެހޭ ގޮތް އިތުރަށް ތަފްސީލުކުރުން މުހިއްމުކަމަށް ފެންނާތީއެވެ.
22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (10) ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ	ޤާނޫނު ނަންބަރު 6/2006 (ހިއުމަން ރައިޓްސް ކޮމިޝަނުގެ ޤާނޫނު) ގެ 22 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ (10) ވަނަ	ސަބަބަކީ، ޤާނޫނީ ވަކީލެއްގެ އެހީތެރިކަން ބޭނުންވެއްޖެ ކަމެއް ހިނގައްޖައިމަ އެފަދަ އެހީ ހޯދައި

ؤتتر) ئ 22 ءَسَر ؤةةقرئ (س) ئ (10) ءَسَر سَرشَةَر ةُسِرتةرش.	سَرشَةَر ةُسِرتةرةَرش حِ تَاحِ سَةسَرَش ةرؤشرسَرتةدَءِ مَرشَرَءَوَدؤ.	حِءِدَءَةدؤ بَرةةؤ تَاشرؤ حِرَتةرؤ حِءِدؤشرؤتةدَش مِرؤبِرتَةةيؤ ؤتتربِرةةرَسَءِؤ 53 ءَسَر ؤةةقرئ (س) ءَمِ ءَةةرتَةش ءَمِ ؤتتر ءَوَبِؤةةرئ ةُبِرثَمِرتَش ئرقرؤَبِ مِرؤبِرتَةةيمِش ءَمِرؤبِرؤءَمِرؤ ءَمِرسَرةرةؤحِ مِرشَءِ بَرةةؤةرتَةءَ ؤةةرَقرةرتةدَ مَرشَر تَاشرؤ حِرَتةرؤ حِءِقر بَرةةؤةتةدَشرؤحِدش، تَاحِ سَةسَرشرتةر ةرَبِؤةرتةدَءِ سَةؤةرتةر ؤتتربِرؤةرتَش ؤتتر ةُبِرثَمِرتَش ؤتتر ءَوَبِرتةدَ ذةقرؤبِرتَش ئرقرؤَ ؤَرسَءَم حِءِقرشرؤشرتةدَش ؤشرشرءِةؤ.
23 ءَسَر ؤةةقرئ (س) حِ ؤةةقرئ (س) ءَمِؤ ؤَةرَش ءَةةسَءَرةةدَءِ ءَةةرؤؤةةم بِرةةسَتةرَش تَاحِ سَةسَرش ةةقرؤش، سَةسِءِرةةرتةؤةةرؤ ءِةؤشرةةرَةةَ ءَةةشرتةر ؤتتربِرةةرَءِ ءَؤءِقرةةرتةدَ مَرشَر تَاسِءَةةدِ ؤَءِؤ ةُسؤؤدَ ةُءِشرةةرش تَاحِش ةُتَاش بَرَحِءَةةسَءِقرشرؤشرةةدَ.	حِ ؤةةقرةةرَش مَرش ؤتتربِرؤةرحِ ؤَءِؤ ءَمِ ءِةؤشرتةرش. "حِ ؤةةقرئ (س) ءَمِؤ ؤَةرَش ءَةةسَءَرةةدَءِ ءَةةرؤؤةةم بِرةةسَتةرَش ةرؤَرَ ءَةةسَءَرةةدَءِ ءَمَرَةةرؤؤةرؤش تَاحِ سَةسَرش ةةقرؤش، سَةسِءِرةةرتةؤةةرؤ ءِةؤشرةةرَةةَ ءَةةشرتةر ؤتتربِرةةرَءِ ءَؤءِقرةةرتةدَ مَرشَر تَاسِءَةةدِ ؤَءِؤ ةُسؤؤدَ ةُءِشرةةرش تَاحِش ةُتَاش بَرَحِءَةةسَءِقرشرؤشرةةدَ."	سَةةَةَءِ، تَاحِ سَةسَرش ءَةؤبِؤؤتةر ءَةةسَءَرةةَ سَةسِءِرةةَ ؤبَرَبؤؤةرش، ةُ ءَةةسَءَرةةدَءِ تَاحِ سَةسَرش ءَمَرةةرؤرؤ، تَاحِ سَةسَرؤ ءَةؤبِؤؤش ؤبَرَبؤؤتةرؤ تَاشرَبؤةدَءِ ءِةسَءِ بَرةةؤةرَةَ بَرَحِ بَرَتةش ؤتتربِرؤ ءَةةؤةرَةَ ؤبَرَبؤؤةرش، ةُبَاشرتةدَش سَةسِءِرةةرش ءِرةةرَةؤتةدَبِ ءَسِرش ءِرةَ ؤَرةةرَةؤ بَرةةؤةرَةَ ءَرةةؤةرَةَ، ءِةسَءِرةةرتَش، ءِةسَءِرةةرَةَ بَرةةؤةرَةَ ؤبَرَ ءَسَءَةةرَةَ سَةةَءِ بَرؤةرتةدَءِ بِرؤةرتةدَ ؤَرسَءَم حِءِدؤشرةةرش تَاحَرَشرؤءِةؤ.
23 ءَسَر ؤةةقر سَةسِءِرةةدَءِ ءِسِرؤَدةةرش ءَةةسَءَرةةدَءِ تَاحِش ةُبِرثَمِرتَش ؤتتربِرةةرش.	حِ ؤةةقرئ (س) ءَمَش ؤَبِ ءَرثَمِرةةَ ءِةؤشرتةرش، ءَمَشرتَسِءِ ءَمِ بِرؤشرش. "(س) ؤتتربِرةةرَسَءِ ءَمِ ؤتتربِرةةرَءِ ءِرؤبِرتَةةيمِش ءَمِرؤبِرؤءَمِرؤ ءِرسَءِ بَرةةؤةرَةَ" ؤةةرَقرةرتةدَءِ	سَةةَةَءِ، ءِرسَءِ بَرةةؤةرَةَ بَرةةؤةرَةَ، ءَسِءِرةةرؤؤتةدَ ؤَءِرش بِرةةرش بَرءِةةؤسَ تَاحِ سَةسَرش ءَمَش ءَرسَةةرَةةرَءِ ءَمَءَةةدَءِ، سَةسِءِرةةَ ؤةةقرؤبِرتَش ءِرسَءِؤ ئرقرؤَش ءَرسَةةرَةةرَش ءَمِ ءَرتةةرَةةرَش

	ބަންދުކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތައް އަނިޔާ ވީޑާ ފަރާތާއި ފަރާތްތަކާއި ފަރާތާއި ޙައްޤުތަކާއި ފަރާތާއި ދިފާޢީ ވަކީލުންނާއި ސަރުކާރުން އަޅުއަޅުވަން ހާޒިރުވާ މުޅިއާގެ ފަރާތްތަކާއި އެއްޗެއްނުނަ ސަރުދާރީ މުޤައްރަރު މިނިވަންކަން ކަނޑައަޅާފައިވާ މުއްދަތާއި ސަރުކާރު ކަނޑައަޅާފައިވާ ޤާނޫނުތަކާއި އަދި އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ނަޒަރުން އިންސާފުވެރިކަން ފެންނަ ކަންކަން ކަނޑައަޅަން ފެންނާނެއެވެ."	ޑިއުޕްރޮސެސް (due process) ގެ އަސާސްތަކާ އެއްގޮތަށް ހަމަހަމަ ކޮށްދިނުން، ޤާނޫނުއަސާސީގެ 42 ވަނަ މާއްދާއިން 60 ވަނަ މާއްދާ ހިމެނޭ ބަންދުކޮށްފައިވާ ޙައްޤުތަކާއި މިބަޔާންކުރާ ކަންކަމާބެހޭ ހިފެހެއްޓުމަށް ފެންނަނީއެވެ. އަދި މިފަދައިން ސަރުކާރުން އެއްޗެހިތަކުގެ ސަބަބުން އަނިޔާ ވީޑާ ފަރާތްތަކާއި، ކަނޑު ތަރުތީބުތައް ފަރާތްތަކާއި، ދަރުމަ ވީޑާ ފަރާތްތަކާއި ފާޅުގަ އެހީތެރިކަމާއި، ފާޅުގަ ރައްކާތެރިކަން ބޭނުންވާ ފަރާތްތަކާއި އަދި ދަރުމަތު ކަމާބެހޭ އިދާރާތަކަށް ސަރުކާރު މަޢުލޫމާތު ދިނުން ދީފާއި ޖެހޭނަމަ ފޮނުވުން، އެކަންކަން ރައްކާތެރިކޮށް މަސްއޫލިއްޔަތުތައް ފުރިހަމަކުރުމަށް ފެންނަނީއެވެ.
26-1 ވަނަ މާއްދާ އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކޮށް، ކުރިއެރުވުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމުގެ ޝަރުޠުތަކުގައި ނުވަތަ އެކަންކަން ޚިލާފުކުރުމުގެ ޝަރުޠުގައި ދަރަ ޖިނާއީ ކަންތައްތަކާއި، ސަރުކާރީ ޖަމާޢަތްތަކާއި، އެހެން ޖިނާއީ ކުށްތަކުގެ ވަނަވަރު ތަރުތީބު ކުރާ ދާއިރާގެ، ވަކިވަކި ދާއިރާތަކާއި، އެޖެންސީތަކާއި، އެހެން ދަޢުވާކުރުމުގައި އެއްބަސްވުންތަކާއި ކަންކަމުގައި ޤާނޫނުއަސާސީ ހިފެހެއްޓުމަށް ސަރުކާރުން އެއްބަސްވުމާއި، އެ ކުށްތަކާ ދުރުދުރަށް މަޤާމު އެހީތެރިކަމާ	މި މާއްދާއަށް ދަށް ނުކުރުމުގެ ފުރުޞަތު ދީގެ އިޚްތިޔާރުން. "އިންސާނީ ޙައްޤުތައް ރައްކާތެރިކުރުން ކުރިއެރުވުމުގައި، އަންނަނިވި ކަންކަން ކުރުމުގެ ބާރުތަކުގައި ނުވަތަ އެކަންކަން ޚިލާފުކުރުމުގެ ބާރުގައި ދާދި ޝަރުޠުތަކާއި، ސަރުކާރީ ޖަމާޢަތްތަކާއި، އެއްބާރުބަލި ނުކުތުވެ ހިމާޔަތް ތަޢުލީމު އިންސާފުވެރިއެއް ސަރުކާރުތަކާއި، އެއްވެސް ތަރުތީބުތައް ވަކިވަކި މަޤާމުތަކާއި، ޤަވާޢިދު ހިނގާ އިދާރާތަކާއި، ކަނޑައެޅޭ ޖަމާޢަތްތަކާއި އެޖެންސީތަކާއި، އެހެން ދަޢުވާކުރުމުގައި ސަރުކާރުން އެއްބަސްވުމާއި ކަންކަމުގައި	ސަރުކާރަކީ ނޫނުސަރުކާރު ހިމާޔަތް ރައްޔިތުން އިންސާފުވެރިކަމާއި ސަރުކާރު ތަޢުލީމު އިންސާނީ ޙައްޤުތަކާއި، ޤާނޫނީ އެ ޙައްޤުތަކާ ހުރިހާ ފަރާތްތަކާއި ސަރުކާރު ހިފެހެއްޓުމަށް، ދ.ތ. ގެ ބައިނަލްއަޤުވާމީ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ މުޢާހަދާތަކާއި ޤާނޫނުއަސާސީ ދަމަހައްޓާ ރައްޔިތުން ހަމަހަމަ ކޮށް ހިމާޔަތް ދިނުމުގެ ޤާނޫނީ ހުއްދަ ދިނުމަށް، މިނިވަން ޤާނޫނީ ނިޒާމުގެ މަޤާމު، ސަރުކާރުތަކާއި، ދަރުމަ އިންސާނީ ޙައްޤުތަކުގެ ތެރޭގައި ރައްކާތެރިކަން ހަމަ ރައްކާތެރިކަމާ ނަރުދާސް ސުލްޙަ ފޮނުވުން ސަރުކާރު ހިފެހެއްޓުމަށް

މަންފާ ހޯދައި ވިޔަފާރިކުރަނީ، ކޮމިޝަނުން ކުރުވަން މި ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ކަންކަމެވެ.	ޤާނޫނުއަސާސީއާ ހިލާފުނުވާނޭ ގޮތުގެމަތިން އުއްބަސްތު، އާ ގުޅުންހުރި ގުޅުވިރިކަން މަދަރުސީ އުސޫލުން ވިޔަފާރިކުރާ މަންފާ ހޯދައި ވިޔަފާރިކުރަނީ، ކޮމިޝަނުން ކުރުވަން މި ޤާނޫނު ހުއްދަކުރާ ކަންކަމެވެ."	މައުލޫމާތު ތަޙްގީޤް ހޯދައި އަދި މި މައުލޫމާތު ތަޙްގީޤް ހިއްސާކުރުމުގެ ފުރުސަތު ދިރިހުރިއެއްގެ ހިއްވަރު ތަޙްޤީގު ކޮމިޝަނަށް ވިދާޅުވާން ކަމަކަށްވާނީއެވެ. އަދި ޤާނޫނުއަސާސީ ތަރުޖަމާކުރާ، ތަރުޖަމާ ހިންގާ އިދާރާތަކުގެ މަސައްކަތްތަކުރާ ކޮމިޝަނުން ހިންގާ ތަރުޖަމާ ހަރަކާތްތަކުގެ ފުރުސަތު ވިދާޅުވާން ކަމަކަށްވާނީއެވެ.

----

06 ނޮވެމްބަރު 2019